

A Companion to the Anthropology of the Body and Embodiment, Frances E. Mascia-Lees, ur., Wiley-Blackwell Publishing Ltd., Singapore 2011., 529 str.

Knjiga *A Companion to the Anthropology of the Body and Embodiment*, treće uredničko ostvarenje renomirane antropologinje Frances E. Mascia-Lees, pokušaj je antropološkog premošćivanja kartezijanskog naslijeđa oponiranja uma i tijela konceptom "misaonog tijela". Kao što urednica naglašava u kratkom uvodu, koncept utjelovljenja označio je metodološko-epistemološki pomak unutar relativno mlade poddiscipline – antropologije tijela, omogućivši preuokviravanje čitavog niza relevantnih antropoloških tema i koncepata. Enciklopedijska organizacija dvadeset i devet izvornih radova okupljenih u knjizi odraz je te potentnosti, koja rezultira nesvodljivošću jednog primijenjenog koncepta utjelovljenja na drugi. S obzirom na tu organizacijsko-sadržajnu specifičnost, prikaz radova koji slijedi zamišljen je kao njihovo grupiranje vođeno osobnom logikom.

Andrew J. Strathern i Pamela J. Stewart ukazuju na povezanost utjelovljenja i individualnosti na primjeru umješteno-utjelovljenih praksi koje su podložne improvizaciji, dok semiotička analiza praksi tjelesnih modifikacija Indijanaca Kayapo Terencea Turnera ukazuje na konstitutivnu ulogu koju tjelesnost ima u strukturiranju svih razina njihovog društvenog života. Margo DeMello nas vraća antropologiji bliskoga prikazom načina na koje su zapadnjačke prakse modificiranja ljudskih i životinjskih tijela pridonijele kulturnom podčinjavanju potonjih. Rad Toma Boellstorffa, također kritički obojen, nudi poimanje virtualnog utjelovljenja kao onog koje se opire konceptu bivanja-u-(jednom)-svijetu umnogostručivanjem mjesta i društvenosti, dok etnografsko istraživanje *online* vijesti Dominica Boyera rezultira tezom da je Foucaultov koncept biomoći, iako nesvjesno, od samih početaka protkan "kiberpolitičnošću". Natasha Myers i Joe Dumit uvode koncept međutjelovljenja kako bi zahvatili domenu haptičke kreativnosti koja se javlja međudjelovanjem eksperimentalnih znanstvenika i njihovih tehnologija.

Autoetnografija Rogera N. Lancastera i etnografsko istraživanje indonežanskih Tomboia Evelyn Blackwood nude doprinos razumijevanju konstrukcije transrodnih subjektiviteta kroz utjelovljene prakse i emocije. Mascia-Lees pristupa pokretu *Arts and Crafts* u SAD-u kao osjetilno pobuđujućem estetskom utjelovljenju specifične filozofije svakodnevice, dok David Howes prikazuje paradigmatke smjene koje su rezultirale konstituiranjem antropologije osjetila, čija usmjerenost na "multiosjetilnost" prokazuje povijesnu konstruiranost osjetilnog aparata. Emily McDonald koristi metaforu "momenta" kako bi zahvatila utjelovljeno iskustvo transnacionalnog kretanja kao specifičnog načina bivanja-u-svijetu, a P. David Howe autoetnografski propituje suproizvodnju discipliniranog tijela atletičara s invaliditetom i okoliša u kojem se kreće.

Tematizirajući emocionalnu involviranost kao ključnu komponentu neoliberalizma, Carla Freeman uobličuje tezu da afektivno poduzetništvo na Barbadosu sustavno mijenja rodne subjektivitete, a Ana Yolanda Ramos-Zayas nudi analizu utjelovljenog racijaliziranog afekta kojim latinoamerička mladež u SAD-u odgo-

vara na potrebe neoliberalnog tržišta. Didier Fassin analizira proces racijalizacije tijela te ga umješta u širi društveno-povijesni proces utjelovljenja rase i rasnog sjećanja, dok analiza prijenosa utjelovljenih sjećanja na Holokaust Carol A. Kidron nudi depatologizirani pristup življenom iskustvu genocida uopće.

Dok Rocio Magana odmiče od uvriježenih biopolitičkih modela problematizirajući paradoks uspostave meksičkog državnog autoriteta prisvajanjem mrtvih tijela (dis)lociranih na sjevernoj državnoj granici, nekoliko autora teorijski iscrta-va svoje radove upravo kroz prizmu biopolitike. Tako se Janice Boddy osvrće na strategije kojima je britanska kolonijalna vlast u Sudanu pokušala ukinuti prakse ženskog obrezivanja u svrhu povećanja radno sposobne populacije, a Lynn M. Morgan pokazuje da računalno posredovani fetalni imaginarij, kao odraz šireg (bio)političkog konteksta, sustavno mijenja javni i teorijski fetalni diskurs. Michele Rivkin-Fish zahvaća procese instrumentalizacije ženskog reproduktivnog tijela u postsocijalističkoj Rusiji, kojima ono postaje utjelovljenjem dvaju susljed-nih političkih režima i sukobljenih pokušaja uspostave autoriteta nad reproduk-tivnim praksama.

Velik broj radova u knjizi iscrta socio-kulturne odgovore na biomedicinsku i molekularnu instrumentalizaciju "patološki" promijenjenih, mrtvih ili eksperimen-talnih tijela, nužno obremenjenu korporativnim kapitalizmom i etičkim dile-mama. Na tom tragu, Nora L. Jones se zalaže za transformaciju područja bioetike pristupom "tijelu kao pacijentu", a Lesley Sharp propituje moralne parametre znanstvenog imaginarija hibridnih tijela nastalih ksenotransplantacijom. Jean E. Jakson uobličuje tezu da paradigmataska smjena u medicini boli nije popraćena adekvatnim kulturnim odgovorom zbog njegove ukotvljenosti u diskursu za-snovanom na opoziciji uma i tijela, dok Annemarie Mol ukazuje na manjkavosti laboratorijskog diskursa u zahvaćanju kontekstualnih sposobnosti kušanja kao osobina tijela-u-praksi. Thomas Csordas oprimjeruje svoje poimanje utjelovljenja kao "kolebljivog metodološkog polja" (str. 137.) trima biomedicinskom diskursu nevidljivim bolestima, a etnografije koje potpisuju Emily Yates-Doerr i Margaret Lock se osvrću na transformativne učinke utjelovljenja globalnog epigenetičkog diskursa na sustave srodstva u Gvatemali i SAD-u. Nancy Scheper-Hughes po-kazuje kako povećani, većinom ilegalan, protok dijelova depersonaliziranih tijela osvještava ljubav za tijelo (*body-love*), usađen osjećaj poštovanja prema integritetu ljudskog tijela, dok etnografsko istraživanje koje su Emily Wentzell i Marcia C. Inhorn provele u Meksiku i na Bliskom istoku pokazuje da većina muškaraca su-očenih sa erektilnom disfunkcijom i neplodnošću koristi medicinske tehnologije kako bi utjelovili muškost koja odudara od kulturnih stereotipa.

Knjiga *A Companion to the Anthropology of the Body and Embodiment* predstavlja prekretnicu u promišljanju *specifičnih* tijela i njihovih načina bivanja-u-svijetu, osvještavajući istovremeno potrebu za novim modusima istraživanja i etnograf-skog pisanja, koji postaju umješteno-utjelovljene prakse *per se*.

Mirna Tkalčić Simetić